

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
polletno 240 Din
celoletno 480 Din
Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rekopisi se ne vračajo, ne frankirano
pisma se ne sprejemajo - Uredništvo
telefon št. 2050, upravitelja št. 2328

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp, peti vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po Din 250, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
a pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondeljke in
dneva po prazniku

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Ceko
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Pota našega

gospodarstva

Včeraj smo objavili prav pomembne podatke o brezposelnosti v Sloveniji. Ti podatki so tako značilni, da si moramo vsekakor še poglobljeje ogledati njih ozadje.

Predvsem moramo ugotoviti, da ti uradni podatki ne dajo točne slike o brezposelnosti, ki je znatno večja. Statistika namreč obsega samo tiste brezposelne, ki iščejo potom borze dela zaposlitve, ne obsega torej vseh tistih, ki so sicer brezposelni, pa ne iščejo dela potom borze. Kajti ne moremo si misliti, da bi bilo koncem prvega letošnjega polletja v vsej Sloveniji samo 5125 brezposelnih. Z gotovostjo lahko računamo na znatno večje število nezaposlenih.

Veseliti se moramo ugotovitve, da je letos brezposelnost nekoliko manjša. Vendar pa moramo pri preiskavi vzrokov brezposelnosti zopet računati z brezposelnostjo kot stalnim problemom. Kajti brez dvoma je zmanjšanje brezposelnosti pripisovati sezonskim vzrokom, ker je vse gospodarsko življenje spomladi in poleti živahnejše kakor pozimi. Poleg vsega tega pa je tudi dejstvo, da smo že drugo, skoro že tretje leto v dobi izboljšanja gospodarske konjunkturo, kajti krizi v l. 1924. in 1925. je sledil dvig gospodarstva. Že pa se kažejo znaki, ki napovedujejo poslabšanje. Naj omenimo samo eno: izredno nizke cene kmetijskih proizvodov (pšenica notira izredno nizko, hmelj se prodaja brez cene, da se ne krijejo niti stroški obiranja). Da vse to slabi kupno moč kmeta v vsej državi, je jasno, kakor je tudi jasno, da bo to slabo vplivalo na splošni gospodarski položaj. Da seveda sedaj nade na povečanje zaposlenosti niso dobre, je razumljivo.

Poleg teh razlogov moramo pa opozoriti še na eno: brezposelnost je pojav, ki se pojavlja v času najboljše gospodarske konjunkturo. Še celo v Ameriki imamo armado brezposelnih in v vseh evropskih industrijskih državah smo imeli pred vojno tudi v času najboljših uspehov v gospodarstvu tako zvano industrijsko rezervno armado, ki je tvorila armado brezposelnih. Stalen odstotek brezposelnosti v visoko kapitalističnih državah se je pred vojno gibal med 2 in 7 odstotkov vsega pridobitno zaposlenega prebivalstva.

Vse to seveda ne dela slike tako optimistične, kakor bi bilo sklepati iz malega, statistično registriranega števila brezposelnih in iz trenutnega sezonskega in konjunkturalnega izboljšanja zaposlenosti.

Da je slovenski problem brezposelnosti zelo pereč in težak, pa kaže izseljevanje. Že večkrat smo opozarjali na pogubne moralne in gospodarske posledice izseljevanja. Že pred vojno smo izgubljali desetisoče slovenskega rodu, sedaj pa se vse to zopet ponavlja. Zato moramo iskati načina, kako bi zaposlili naše ljudi doma, ne da bi jim bilo treba hoditi v tujino, ne da bi se izgubili za nas.

Predvsem je upoštevati, da je Slovenija kljub naraščajoči industrijalizaciji še vedno 60odstotna kmetijska dežela. Toda beg s kmetov v zavzema vedno večji obseg ne samo iz psiholoških razlogov, ampak tudi iz gospodarskih. Danes je konkurenca prekomorskih dežel, pa tudi Vojvodine, v proizvodnji žita tako znatna, da je postala ta panoga kmetijske proizvodnje nerentabilna. Zato moramo gledati, da usmerimo vso našo kmetijsko produkcijo v panoge, ki so dobičkonosnejše, in da nadalje storimo sploh vse za dvig kmetijstva.

Toda kljub vsemu bomo morali zaznamovati še nadalje pojav urbanizma.

Tu nas čaka še ogromno polje dela ne samo glede izboljšanja produkcijskih metod, ampak tudi glede vnovčevanja pridelkov. Treba bo tudi našemu producentu nekaj več trgovske izobrazbe.

Na drugi strani pa se je že nešteto pisalo o tem, kako potrebna je industrijalizacija dežele. Kljub mnogim pogojem za uspešno industrijalizacijo nam manjka najvažnejše: dovolj kapitala. Res smo narod, ki mnogo dela in mnogo varčuje, toda vse tvorjenje kapitala se v veliki meri razblini ter sploh in usmerjeno v pravo smer, če izvzamemo zadružništvo, ki zbira res kmečki denar za kmeta.

Nove tovarne na domačih tleh naj zaposlujejo naše ljudi, da jim ne bo treba hoditi v tujino. Toda naj ne bodo naši delavci in delavke v teh tovarnah popolni sužnji inozemskega kapitala, ki ustanavlja tovarne predvsem radi cenene delovne moči naših ljudi in visoke zaščitne carine.

Srednješolski zakon pripravljen za podpis

Belgrad, 13. 10. (Tel. »Sl.«) V prosvetnem ministrstvu se sedaj dela na razmestitvi učnih moči iz krajev, kjer so bile odpravljene gimnazije in učiteljska. Teh je okoli 300. V prvi vrsti bodo v druge kraje premeščeni oni, ki imajo družino z otroci, ki že obiskujejo gim-

nazijo, nato pa šele ostali. Nadalje smo zvedeli, da je srednješolski zakon končno veljaven urejen in pripravljen za najvišji podpis. Ljudskošolski zakon pa bo tekom desetih dni končno veljavno formuliran.

Naloge pravoslavne cerkve

Vsa duhovščina soglasno za načrt sv. sinode — Potrebna notranja reorganizacija pravoslavne cerkve

Belgrad, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Vaš dopisnik se je povodom zborovanja srbske pravoslavne duhovščine in velike polemike, ki se je v tej zvezi razvila v srbskih listih, razgovarjal z večjim številom uglednih članov sv. sinoda o zakonu o pravoslavni cerkvi in sklicanju zborovanja pravoslavne cerkvene zbora. Ugledni član sv. sinoda škof je dejal: »Podčrtati moram, da je načrt zakona sv. sinoda o pravoslavni cerkvi sprejela vsa pravoslavna duhovščina soglasno. Ta enodušnost je dejstvo, ki ga bodo morali uvaževati pristojni činitelji, ko bodo delali ta zakon. Mislim, da bo tudi ogromna večina cerkvene zbora, ki se v kratkem sestane, sprejela

ta zakonski načrt. Prišel je čas, da se tudi pravoslavna cerkev posveti svoji notranji organizaciji in življenju. Pravoslavna cerkev se nahaja sedaj pred drugimi nalogami, kakor tekom preteklih stoletij. To se splošno uvideva. Zborovanje pravoslavne duhovščine in poznejše polemike v tisku dokazujejo potrebo reorganizacije pravoslavne cerkve. Njena naloga je predvsem poglobitev religiozne zavesti. Čisto materialna vprašanja, kakor vprašanje druge ženitve duhovnikov, stopajo v ozadje, v ospredju pa se pojavlja vprašanje verske organizacije, verskega življenja in dela.

Otvoritev kongresa zdravnikov

Zagreb, 14. sept. (Tel. »Slov.«) Danes ob 10.30 se je pričel v Zagrebu kongres jugoslovanskih zdravniških društev. Na kongres se ni prišlo nikdar toliko zdravnikov, kakor letos. Od predstavnikov oblasti so se otvoritve kongresa udeležili armadni general Matić, zagrebški župan dr. Srkulj, dr. Štampar kot zastopnik min. za soc. politiko in nar. zdravje ter drugi.

Kongres je otvoril predsednik društva dr. Memčilo Ivković. V svojem govoru je podčrtal važnost zdravniških kongresov sploh, posebej pa še važnost današnjega kongresa, ki ne služi samo osebnemu spoznavanju zdravnikov med seboj, temveč je velikega pomena tudi radi tega, ker zdravniki na takih kongresih proučavajo razne medicinske probleme, ki so važni za narodno zdravje. Poudaril je napredek naših zdravstvenih ustanov in ugotovil, da se je v teh desetih letih mnogo storilo. To se vidi že iz tega, da prihajajo n. pr. že tuji zdravniki k nam studirati naše zdravstvene in higienske ustanove. Tako so se zdravniškega kongresa udeležili tudi 4 grški zdravniki, ki jih je predsednik v imenu kongresa pristrčno pozdravil. Izjavil je, da bodo na letošnjem kongresu obravnavali predvsem vprašanje golše v naših krajih, ki v zadnjem času zavzema vedno večji obseg.

Za Ivkovičem je govoril zastopnik social-

nega ministra dr. Štampar, ki je pozdravil kongresiste v imenu ministra dr. Drinkovića, ki se kongresa ni mogel osebno udeležiti. Izrazil je upanje, da bo letošnji kongres dosegel boljše rezultate, kakor prejšnji, ker dela pod boljšimi znaki. Nato je prevzel besedo predstavnik vojaškega zdravstva Pera Nikolić, ki je pozdravil kongres v imenu voj. zdravnikov. Z izbranimi besedami je kongres pozdravil tudi zagrebški župan dr. Srkulj, za njim pa še odposlanec velikega župana in medicinske fakultete ter dr. Radonić v imenu zdravniške zbornice za Hrvatsko in Slavonijo. Zborovalci so odposlali nato Nj. V. kralju udanostno brzojavko, po kongresu pa so si korporativno ogledali higiensko razstavo na zagrebškem velesejmu.

Danes otvoritev mednarodne razstave v Zagrebu

Zagreb, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Jutri ob 8 bodo v umetniškem paviljonu otvorili razstavo medicinskih in farmacevtskih preparatov. Na razstavi so zastopane številne tvrdke iz Francije in Nemčije, od naših pa higienski zavod v Zagrebu ter tvrdki »Kastel« in »Ravec«. Zagrebški higienski zavod je razstavil serume proti tetanusu, difteriji, šarlahu itd. Zdravniki udeleženci zdravniškega kongresa so si danes popoldne ogledali razstavo.

Reparacijska vprašanja vzhodne Evrope

Sporazum male antante, Avstrije in Poljske o modalitetah pariške konference

Zeneva, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Za pogajanja, ki se bodo začela 16. septembra v Parizu o reparacijskih vprašanjih vzhodne Evrope, so se vršili v Zenevi med raznimi državni, posebno male antante, Avstrije in Poljske, pa tudi velesil, prvi razgovori, ki niso ostali brez uspeha. Zedinili so se že o modalitetah konference, ki se bo začela v Parizu in ki bo trajala precej dolgo. Tudi svrha razprav je popolnoma jasna, in ta je: Odprava reparacijske komisije in mesto nje ustanovitve stalnih odborov, v katerih bodo zastopane tudi države dolžnice. Te države, Avstrija, Bolgarija in Madjarska, bodo pri razpravah zastopane vsaka z dvema delegatoma.

Kakor doznavamo, se bodo vprašanja, o katerih se bo obravnavalo, razdelila v tri skupine: 1. Imetje, ležeče na ozemlju držav zmagovalk, ki je preje pripadalo državam dolžnicam in ki večinoma predstavlja velike vrednosti; 2. razna vprašanja glede posojil, pri katerih je treba upoštevati, da mora več držav, posebno Avstrija in Madjarska, vračati posojila, sklenjena v času, ko so bile te države še mnogo večje, kakor danes; 3. prava repara-

cijska vprašanja, katerih rešitev je posebno težka, ker vse tri države dolžnice živijo v težki gospodarski krizi in se le počasi gospodarsko dvigajo. Z madjarskim reparacijskim vprašanjem je v zvezi tudi optantsko vprašanje, ker je ena glavnih spornih točk med Madjarsko in Romunijo ta, da je Romunija pripravljena, dati odškodnino, toda jo računati na reparacije, česar pa Madjarska ne more priznati. Izključeno je, da bi se svet Društva narodov, ki se bo kmalu zopet sestel, še enkrat resno bavil z optantskim vprašanjem. Henderson je zahteval, da se mu da čas do januarskega zasedanja, da si bo mogel ustvariti sliko o položaju. V resnici je to najbrže opomin Madjarski in Romuniji, da se končno pobotata.

Dve težki letalski nesreči

Split, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Tekom zadnjih dveh dni sta se pripetili dve težki hidroplanski nesreči. Podnarednik pilot Jakopič je letel s hidroplanom. Mahoma se je na nepojasnjen način letalo prevrnilo ter z velike višine strmoglavilo v morje. Letalec je tik nad morsko gladino še pravočasno skočil z letala ter je dobil le lahke poškodbe, dočim je letalo popolnoma razbito.

Istotako je tudi mornar I. razreda ing. Juraj Gurdulić padel z letalom z višine 300 metrov. Med padcem je letalec padel iz hidroplana ter dobil težke poškodbe. Ker so ga pravočasno spravili v bolnico, je upati, da bo ostal pri življenju. Letalo je seveda uničeno.

Predsednik vlade

v Sarajevu

Belgrad, 13. sept. AA. Predsednik ministrskega sveta in minister notranjih del general Peter Živković je sinoči ob 18.19 odpotoval z brzovlakom v Bcsanski Brod, odkoder je nadaljeval pot v Sarajevo. Predsednik vlade je odšel v Sarajevo, da poroča Nj. Vel. kralju o tekočih poslih.

V oktobru kongres miru v Atenah

Belgrad, 13. sept. AA. Davi je potoval mimo Belgrada Aleksander Papanastasiu, prvi predsednik grške vlade po proglasitvi republike in kasnejši mnogokratni minister. Papanastasiu potuje v Berlin na interparlamentarno trgovinsko konferenco. Prve dni oktobra se Papanastasiu vrne v Atene, da bo mogel sodelovati pri kongresu miru, ki se bo vršil v Atenah od 6. do 10. oktobra. V razgovoru z našim poročevalcem je Papanastasiu izrazil upanje, da bo na tem kongresu zastopana tudi naša država. Po kongresu bodo prirejeni številni izleti na najznamenitejša arheološka mesta (med drugim v Delfi, Mikene, Olimpjo itd.). Grške državne železnice so dovolile vsem udeležencem kongresa brezplačno vožnjo na vseh progah. V hotelih v Atenah in v Solunu bodo izletniki uživali 50% popust vseh cen. Tramvajske družbe pa so dovolile udeležencem brezplačno vožnjo v vseh smereh. Da bi se omogočilo udeležencem tega kongresa, da si ogledajo mednarodni sejem v Solunu, bo ta sejem podaljšan preko svojega regularnega roka do 11. oktobra.

Kongres slovanskih turistov letos v Soliji

Belgrad, 14. sept. (Tel. »Slov.«) Od 22. do 25. t. m. se vrši v Soliji kongres zveze slovanskih turističnih društev. Kakor znano, se je zadnji kongres te zveze vršil v Ljubljani. V imenu zveze jugoslovanskih turistovskih društev odpotujejo na kongres v Solijo Slovenci dr. Josip Oblak, odvetnik, Maks Hrovatin, tiskarnar, dr. Arnošt iz Ljubljane in dr. Davorin Senjor iz Maribora.

Lokomotiva trčila v vlak

Belgrad, 13. sept. AA. Sinoči je trčil ob 23.30 pri km 16,5 med železniškima postajama Resnik in Ripanj ranjirni stroj v tovrni vlak št. 188. Vsled močnega udarca sta se prevrnili obe lokomotivi s 4 vozovi. Dva strojevodji in en kurjač so ranjeni. Prekinjeni promet bo tekom današnjega dne vzpostavljen. Potniški vlaki bodo med tem časom dirigirani preko Male Krste. Železniške oblasti so uvedle strogo preiskavo, da ugotove odgovornost. Iz kabineta ministra prometa.

Belgrad, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Rane strojevodje, kurjača, sprevednika in manipulant niso posebno nevarne in je upati, da bodo vsi ponesrečenci ostali pri življenju, ker so jih pravočasno prepeljali v bolnišnico.

Belgrajski železniški ravnatelj Demetrii Naumović se je še ponoči odpeljal na mesto nesreče in izdal za očiščenje proge potrebne naredbe.

Še ena železniška nesreča

Skoplje, 13. sept. (Tel. »Slov.«) V bližini postaje Romanovci na progi Skoplje—Kumanovo je radi slabega tira skočilo s tračnic pet vagonov tovrnega vlaka. Materielna škoda je velika, ni pa še natančno ugotovljena. Človeških žrtev ni bilo. Popoldne so progo spravili v porabno stanje. Vsi brzovlaki Solun—Belgrad so imeli velike zamude.

Napredovanje pri carini

Belgrad, 13. sept. AA. S sklepom ministra financ od 5. t. m. so med drugim napredovali: pri glavni carinarnici v Ljubljani carinik Milorad Storf iz II. kat. 4. skup. 3. stop. v II. kat. 3. skup. 3. stop. osnovne plače; pri glavni carinarnici v Mariboru carinik Mirko Kogelj iz II. kat. 4. skup. 3. stop. v II. kat. 3. skup. 3. stop. osnovne plače; pri glavni carinarnici v Kotoribi carinik Franc Videc iz II. kat. 4. skup. 3. stop. v II. kat. 3. skup. 3. stop. osnovne plače.

Vesti iz Hrvatske

Split, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Danes je s parnikom »Marta Washington« odpotovalo v Ameriko 160 naših izseljencev, od katerih je 120 Dalmatincev.

Zagreb, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Kongres gostilničarjev, hotelirjev in kavarnarjev, ki bi se imel vršiti te dni v Zagrebu, je odpovedan ker radi velesesja ni mogoče dobiti dovolj stanovanj na razpolago. Kdaj se bo kongres vršil, se bo pravočasno javilo.

Kongres „Pax Romanae“

(Nadaljevanje.)

Otvoritev.

Danes dopoldne se je na razstavnem prostoru v razkošno opremljeni dvorani španskega paviljona vršila prva seja kongresa ob navzočnosti vseh udeležencev kongresa in nekaterih zastopnikov drugih organizacij.

Na sporedu so bili pozdravi delegacij. Ob začetku se je prebrala pozdravna brzojavka sv. Očeta, papeža, ter došla brzojavka predsednika sekretariata slovanskih katol. akademikov, Mileskega, kardinala toledanskega in sevillskega. Po vrsti so nato pozdravili zastopniki Madžarske, Litvanske, Francije, Anglije, Irske, Slovaške, Rumunije, Vojvodine (dr. I. Nagy), Nemčije, Poljske, Švice, Jugoslavije (N. Kuret), Holandske, Češke ter zastopniki-gostje Peruja in Portugalske ter zastopnik CIE (Confédération internationale des étudiants) in International Student Service-a (dr. Beck).

Po poročilu glavnega tajnika abbéa Gremaud-ja iz Fribourga, ki je orisal delo sekretariata v pretekli poslovni dobi ob prizadevanju za izdajo Vademecuma preko izdajanja bulletina do dela raznih komisij, se je radi pozne ure dopoldanske seja zaključila.

Po kosilu so si udeleženci ogledali Alcázar, stari maurski grad, nato pa so se podali k drugi seji kongresa. Vršila se je debata o poročilu glavnega sekretarja, ki se je sukala v glavnem okrog izdaje Vademecuma.

Nato je povzel besedo Anglež, g. dr. M. Clayton, ki je govoril o nacionalizmu in internacionalizmu. Prvega loči v dve vrsti, v šovinističnega in v pravo ljubezen do naroda, drugega pa v troje vrst: v komunističnega, finančnega in socialnega (francoskega). Debata ni bila dosti živahna. Udeležil se je tudi slovenski delegat.

Jutri se prične delo v komisijah in sicer v strokovni komisiji, v komisiji študentk, v komisiji za mednarodne zadeve, v misijonski komisiji in v komisiji za intelektualno kooperacijo.

Sklep kongresa o notranji organizaciji.

Sevilla, 8. sept.

Z veliko napetostjo se je pričakovala današnja plenarna seja delegacij včlanjenih Zvez. Vršila se je ob 10. Zaradi lažje obdelave vseh nastalih vprašanj se je debata pod vodstvom letošnjega podpredsednika »Pax Romanae« g. Bullougha-A. Angleža, sukala okrog šestih točk. Najprej se je govorilo o stikih s sv. Stolicjo. Določilo se je, da mora Comité directeur zaprositi takoj pri sv. Stolicji za potrjenje pravil oziroma za pojasnilo, kako mora »Pax Romanae« usmeriti svoje delo, da tako potrdilo doseže. Obenem je treba prošiti sv. Stolicjo, da imenuje »Pax Romanic« duhovnega vodjo. Zato je bilo mogoče tudi drugo točko, vprašanje glede sodelovanja »Pax Romanae« z drugimi mednarodnimi organizacijami (CIE, ISS) rešiti v soglasju z vsemi delegati, opirajoč se na pričakovanje, da je tozadevnih smernic treba čakati od sv. Stolicje.

Eno izmed zelo važnih vprašanj je bilo vprašanje sekretariata, ki je bilo doslej v svoji realizaciji nedostopno. G. generalni sekretar abbé Gremaud dela sicer, kar je v njegovi moči, vendar mu nedostaja skoraj vseh tehničnih pripomočkov. Zato je padla misel o delitvi dela na tajniškega ravnatelja, ki bi bil dosedanji generalni sekretar, in na novega tajnika, ki bi mu bilo poverjeno vse tehnično delo in bi imel stalno plačo. To je toliko lažje, ker bi naš gnojni plat ne delala prevelikih težkoč.

Najvažnejše in najdelikatnejše vprašanje pa je bilo vprašanje pravil. Do danes se še ni posrečilo, da bi se mogla zredigrati končnoveljavna oblika pravil »Pax Romanae«. Načrtu kongresa v Amsterdamu 1926 so se dodala podrobna določila v Varšavi 1927 in lani v Cambridegu. Tako še do danes ni bilo mogoče urediti vprašanja glasovalne pravice, ampak velja po določitvi lanskega kongresa do letos dosedanji način. Letos so španski študentji, žal, nekoliko pozno predložili nov načrt pravil, ki pa ni mogel več priti v poštev. Končno veljavno razpravljanje se je odložilo za popoldne.

Isto se je določilo tudi glede nadaljne točke o potovalni legitimaciji in dogovoru s CIE, k čemu je g. Palmieri dodal še nekatera pojasnila. Določilo pa se je, da se poslej opusti dosedanja komisija za mednarodne stike, ki ji je predsedoval g. Palmieri. Comité directeur bo poslej samo še imenoval svojega zaupnika, ki bo zasledoval delo in gibanje ostalih mednarodnih organizacij.

Pri zadnji točki glede stališča »Pax Romanae« o pripustitvi zveze socialističnih študentov v medorganizacijski odbor internac. študent. organizacij so padli glasovi zoper stališče g. Palmierija, ki je bil proti pripustitvi. Smatralo se je, da je stvar sama na sebi za »Pax Romanic« sicer z ozirom na bodočo odločitev sv. Stolicje brez pomena. G. Palmieri je utemeljeval svoje stališče s tem, da ima svetovna zveza socialističnih študentov izraziti in izrecen političen značaj.

Popoldne se je seja nadaljevala. Glede načina glasovanja se je določilo podaljšanje dosedanjega sistema še za eno leto. Comité directeur mora seveda skrbeti, da izdela v čim krajšem času točna in določna pravila. Glede potovalne legitimacije CIE se je sklenila ratifikacija pogodbe med »Pax Romanic« in CIE pod nekaterimi pogoji.

Istočasno se je vršila pod predsedstvom g. Roussella iz Fribourga seja komisije za misijone. Ob šestih uri je predaval g. La Serre, rektor pariškega katoliškega instituta o katolištvu in sodobni sociologiji.

Po njegovem predavanju so se udeleženci podali na razkošno čajanko v hotel Alfonso XIII. Jutri se kongres uradno zaključuje. Delo pa se nadaljuje še v Barceloni.

Predčasen upoklic franc. parlamenta

Pariz, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Ministrski svet je po ekspoziciji Brianda o zasedanju Društva narodov in s tem zvezanih pogajanj sklenil, da skliče parlament že na 22. oktober. Parlamentarne počitnice so s tem francoskemu parlamentu skrajšane za tri tedne. Predčasno sklicanje francoskega parlamenta je jasen dokaz, da hoče pariška vlada pospešiti ratifikacijo Youngovega načrta.

Nemška posojila in reparacijska plačila

Newyork, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Trgovinsko ministrstvo v Washingtonu objavlja, da je Nemčija od septembra 1924, ko je stopil v veljavo Dawesov načrt, najela v Združenih državah posojil v skupnem znesku 1179 milj. dolarjev. V istem času pa je Nemčija plačala na reparacijah 1990 milj. dolarjev,

Zasedanje Društva narodov

Carinska vojna se mora nehati — Uvedejo naj se carinske počitnice — Večina delegatov za Loucherev predloge

Zeneva, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Na seji Društva narodov je izjavil danes Louchere, da ima sedanje deseto zasedanje nalogo, odločno ukreniti vse potrebno, da kmalu preneha carinska vojna in da se uveljavi pomelel red gospodarskega stanja najprej v Evropi, potem pa na vsem svetu. Glavna stvar je, da se vlade sestanejo in se v ustnih posvečevanjih lotijo preosnove današnjega gospodarskega reda v Evropi. Louchere je predložil nove predloge delegacijam Anglije, Francije in Belgije, po katerih se morajo te vlade že do 30. novembra 1929 izjaviti, če se hočejo udeležiti take konference za uveljavljanje dve- ali triletnih carinskih počitnic. Gospodarski odbor, ki se sestane meseca oktobra, naj izdela načrt za dogovor, katerega naj potem države čim prej podpisujejo. Louchere je govoril izredno odločno in na koncu ob precej splošnem odobravanju naglašal, da je sedaj že čas, da se od besed preide k dejanjem. Ravno tako odločno je nastopil potem za carinske počitnice angleški državni pod-

tajnik Dalton. Angleška vlada upa, da se carinske počitnice ne bodo samo dale sprejeti v teoriji, temveč tudi izvesti v praksi. Konvencija o svobodnem prometu za kože in kosti je gotovo napredek, toda sedaj je že čas, da pride na vrsto tudi meso. S še večjo odločnostjo se je izjavil Dalton o premogovnem problemu, ki predstavlja naravnost primer za gospodarsko anarhijo, posebno v prvih povojnih letih. Preiskave mednarodnega delovnega urada, ki trajajo od l. 1925., se morajo sedaj dokončati, in mednarodna premogovna konferenca se mora vsekakor vršiti leta 1930.

Belgijski in holandski delegat sta v splošnem zavzela enako stališče, pa tudi ostali govorniki so izjavili, da se strinjajo z angleškimi, francoskimi in belgijskimi predlogi, glede katerih sta samo dve izvenevropski državi, to je Avstralija in Perzija, stavili znane pridržke glede varstva mlade industrije v razvijajočih se državah.

Mac Donald o franc.-angl. odnosih

Politika kolaboracije, ne pa subordinacije

Pariz, 13. sept. (Tel. »Slov.«) V intervjuu, ki ga je dovolil angleški ministrski predsednik Macdonald včeraj zenevskemu posebnemu poročevalcu »Petit Parisien«, je dal šef angleške delavske vlade pomembne izjave o krizi angleško-francoskih odnosov. Macdonaldove izjave so dale »Petit Parisien« povod za izjavo, da se smatra prisrčna antanta za doslužnega psa, kateremu se hoče dati po dokončani službi milosten sunek, kakor da je stekel.

Macdonald je izjavil: Manifestacije delavske stranke, katere so smatrali v Franciji za znak sovražstva, so samo izraz mnenja, ki ni razširjeno samo v krogih delavske stranke, temveč po vsej Angliji, da namreč položaj angleške države nasproti Franciji ni služil politiki kolaboracije, temveč politiki subordinacije, ki se mora umakniti neodvisni politiki. Za pretežno večino angleške javnosti je zašla angleška politika v odvisnost od Francije. To prepričanje je bilo tako močno, da je morala biti reakcija zelo resna. Bila je potrebna sprememba, sicer ne sprememba v duhu, pač pa sprememba v metodah stališ-

šča, ki omogoča Angliji prepričanje, da se vrši sodelovanje s Francijo prostovoljno.

Na vprašanje glede znanega stavka v programatični izjavi delavske stranke, češ »da je prisrčna antanta zastarela, je Macdonald navedel, da je bil to odgovor na izvajanja lorda Cushenduna, ki so bila taka, da je imela javnost vtis, da je predvojna alianca slej ko prej v veljavi. Ta antanta je bila naperjena proti drugim. Politika delavske stranke ne dovoljuje, da bi prijateljstvo med dvema narodoma imelo v sebi ost proti drugim narodom. Danes ne moremo misliti tako, kakor se je mislilo pred vojno. Moramo se ozirati na nove odnose in je zato potrebno, da prilagodimo svoj jezik novemu času in novim idejam. To je bil smisel mojih besed proti zastarani obliki, ki se mora nadomestiti z novo formulo, prilagojeno novemu duhu časa, ne da bi bila v tem kula sovražnost proti Franciji. Zdi se mi, da formula široke kooperacije najnatančneje odgovarja prijateljskim odnosom, ki jih gojim nasproti Franciji.

Angl.-ruska pogajanja se začno 24. t. m.

London, 13. sept. (Tel. »Slov.«) O vsebinski zadnji note angleške vlade, poslano Sovjetski Rusiji, se tukaj trdi, da se v njej izraža naziranje, da je skorajšnja vzpostavitev odnosov med Anglijo in Rusijo zaželjena. Objava besedila note se je prepuštala ruski volji.

Moskva, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Norveški odpravnik poslov v Moskvi je izročil Litvinovu noto angleške vlade, ki predlaga, da sovjetska

vlada pošlje dne 24. septembra v London svoje zastopnike radi razgovorov o vzpostavitvi diplomatskih odnosov in o proceduri. Litvinovov odgovor razločuje ostreje, kakor angleško povabilo, med meddržavnimi pogajanjimi in med pogajanjimi o proceduri. Litvinov izjavlja, da bo na določeni dan poslal zastopnike, ponavlja pa, kakor v prejšnji noti, da hoče sovjetska vlada vprašanja procedure obravnavati pozneje.

Nove aretacije bombnih atentatorjev

Zaročniki hoteli z oboroženo silo izvršiti državni prevrat

Altona, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Preteklo noč je policija zasledila novo akcijo, ki je potrdila domnevo, da je skupina zaročnikov, ki je vršila bombne atentate, delovala za prevrat v državi in se pripravljala, da svoj načrt uresniči z oboroženo silo. V vasi Rönne na lüneburški planoti pri kmetu Armandu Ficku, katerega oče je bil aretiran že pred par dnevi, so našli pri hišni preiskavi v pod zemljo v zidanem prostoru dve popolnoma porabni strojni puški, 28 navadnih pušk, 35 ročnih granat, 7 zabojev vžigalnikov, 7 puškinih cevi, 5 zabojev municije za strojne puške, 2 zaboja municije za navadne puške in nadomestne dele za strojne puške. Ficka so aretirali in odgnali v Altono. Več aretirancev je pri zaslišanju priznalo, da so aktivno sodelovali pri atentatu. Tudi Nickels je priznal, da je po nalogu lista »Landvolkszeitung« razdeljeval njene akcije med podeželskim prebivalstvom in zbirali de-

nar z dovoljenjem organizacije pridržal zase kot plačilo. Pričakuje se, da bodo aretiranci priznali še druga dejanja in da bodo sledile še nadaljnje aretacije. Prebivalstvo v Itzehöhe je bilo do sedaj razpoloženo proti policiji, ker ji je očitalo, da postopa preveč ostro. Radi pri-znanja Nickelsa pa se je razpoloženje prebivalstva spremenilo v korist policije.

Itzehöhe, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Odvetnik Glien v Heide je bil preteklo noč aretiran na Bavaraskem. Glien je odpotoval iz Heide pred dvema dnevoma, ko je zvedel o aretaciji Nickelsa, ki je njegov osebni prijatelj. Znano je bilo, da so se Glien in Nickels ter drugi prebivalci v Heideju shajali v hotelu »Heidehof« v Heide k ponočnim sestankom. Lastnik hotela je bil aretiran že predvčerajšnjim, ker je bil osumljen, da je Nickelsov sodelavec ali pomagač.

Odgovor ameriške vlade Angliji

London, 13. sept. AA. Sinoči je ameriški poslanik Dawes obiskal predsednika angleške vlade Macdonalda v Downingstreetu in mu pri tej priliki izročil odgovor svoje vlade na zadnji predlog angleške vlade o pomorski razorožitvi.

Budimpeštanski turnir

Budimpešta, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Danes so se igralo samo višee partije. Igra Canal-Rubinstein je bila remis po 54 potezah. Capablanca je premagal Prokeša v 61 potezah. Przepiorka pa Havasa v 61 potezah, Steiner Brinckmanna v 60 potezah in Monticelli Przepiorko v 42 potezah. Stanje: Capablanca 8 in pol, Tartakower 7, Rubinstein in Vajda 6 in pol, Thomas 6, Havasi 5 in pol, Przepiorka 5, Steiner, Canal, Colle in Monticelli 4 in pol, van den Bosch 3, Prokeš 2 in pol.

Dunajska vremenska napoved. Po kratki motitvi z lokalnimi nevihtami bo zopet nastalo toplejše vreme, najprej še zelo oblačno.

Anglija ne odloži palestinskega mandata

London, 13. sept. (Tel. »Slov.«) »Evening Standard« zatrjuje danes, da je voditelj zionistov dr. Weissmann že pred delj časom vodil pogajanja o tem, da Anglija izroči mandat v Palestini Italiji. Dalje trdi list, da je še drug interesat za mandat v Palestini, namreč Združene države. Težko je dognati, koliko so informacije »Evening Standarda« avtentične. Brez dvoma so se v političnih krogih pri zadnjih nemirih zelo bavili z vprašanjem, ali je nadaljnje izvrševanje angleškega mandata umestno. Za sedaj je malo verjetno, da bi angleška vlada ravno sedaj imela namen, odložiti mandat v Palestini.

Razsodba v vohunskem procesu

Budimpešta, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Vojaske sodišče je danes popoldne ob 14.30 razglasilo razsodbo o vohunskem procesu proti češkoslovaškemu železniškemu uradniku Vincencu Pechi in madjarskemu državljanu Ivanu Tothu. Vincenc Pecha je bil obsojen na 5 let, Ivan Toth pa na 3 leta težke ječe. Razlogi razsodbe navajajo, da je deloma na podlagi priznanja obtožencev in deloma na podlagi izpovedb prič dognano, da je Vincenc Pecha kot železniški blagajnik češkoslovaške ekspoziture postaje Hidasnemethy od 1. aprila do 28. junija poskušal, pridobiti si nejavne madjarske instrukcije za madjarsko vojsko, posebno, kar se tiče klasifikacije vojnega materiala. Neopazno je občeval z onimi člani carinske straže in civilnega prebivalstva, ki so bili v slabem materijelnem položaju. Na ta način je prišel v stike s kmetom Ivanom Tothom, katerega je deloma z obljubami, deloma pa z grožnjami ovadbe pripravil do tega, da mu je bil na razpolago. Ivan Toth je zbiral in izročal Pechi podatke o namesčenju madjarskega vojnega materiala.

Australski parlament razpuščen

London, 13. sept. (Tel. »Slov.«) Iz Avstralije se poroča, da je generalni guverner ustregel želji avstralske vlade glede razpustitve parlamenta. Čas za nove volitve do sedaj še ni določen. Pričakuje se pa, da se bodo vršile 19. oktobra.

Imenovanje Lunačarskega

Moskva, 13. sept. Lunačarski je bil imenovan za predsednika upravnega odbora znanstvenih zavodov pri osrednjem izvršilnem odboru. Stehlov pa je bil imenovan za njegovega namestnika. Padec je torej znan.

Strahote nevihte nad Toulonom

Pariz, 13. sept. (Tel. »Slov.«) O strašni nevihti, ki je divjala včeraj v Toulonu in okolici, se doznajajo danes nekatere podrobnosti. Ob 12.30 se je mahoma potemnilo nebo, in sicer tako zelo, da je morala cestna železnica in avtomobili prižgati luči, kakor ponoči. Ob 1 je začelo grmeti, kakor da bi divjala najhujša topovska bitka. Takoj nato je začela padati strašna toča, velika kakor orehi. V mestu je nastala strašna panika. Ljudje so prestrašeni bežali, dočim je silen vihar trgjal strehe, ki so padale na cesto s silnim ropotom. Železne zastore pri trgovinah je nosil veter po zraku, kakor lahka peresa. Silne množice vode so poplavlile ceste in na mnogih krajih razdrle pota. Gasilci so morali na mnogih krajih reševati ljudi, ki so bili v nevarnosti. Škoda se ceni na 25 milj. frankov. Število človeških žrtev ni znano. Pred mestom se je utaboril cirkus »Gleich«, katerega je vihar popolnoma uničil in šotore odnesel, tako da je ubežalo več divjih zverí, ki so se nahajale v menažeriji.

Ziva pokopana

Sofija, 13. sept. (AA.) V vasi Ajtoš se je pripetil nenavaden slučaj. Te dni je bila pokopana božjastna Djurdja Tarfirova. Ko so polagali pogrebi rakev v zemljo, so žuli iz rakev klice. Pogrebi so sprva molčali, čez par dni pa so odkopali grob in našli truplo v hrbtnem položaju. Vsa rakev je bila razgrebena od smrtnih krčev pokojnice, ki se je zadušila v grobu.

Primorske vesti

Zanimiva razsodba. Nedavno se je moral zagovarjati pred tolminski sodnikom č. g. I. Premrl, kaplan v Tolminu. Obtožnica državnega pravdnika, ki je bila sestavljena na podlagi rezultatov hišne preiskave v kaplaniji, navaja naslednje prestopke: Obtožene je delil med ljudstvo knjige »Goriške Mohorjeve družbe«, jih jih je vladna cenzura že odobrila; hranil je knjigo dr. Gosarja »Za krščanski socializem« in dr. Grivčev »Sv. Ciril in Metoda«, nadalje sliko katoliških dijakov, ki so se udeležili nekega sestanka ter sliko neke nove maše; obtožba upravičena nadalje, da so karabinerji našli pri g. kaplanu pismo bivšega katoliškega prosvetnega društva v Krnu, poslano cerkljanskemu prosvetnemu društvu za časa njegovega kaplanovanja v Cerklju. Radi vseh teh prestopkov je tolminski sodnik pogojeno obsodil g. kaplana na 35 dni zaporu. G. kaplan je vložil priziv proti tej vsekakor originalni razsodbi.

Dijakom, ki studirajo na jugoslovanskih solah in so prišli domov na počitnice, so primorska policijska ravnatelstva odrekla potni list.